

DESIGN FORUM

FINLAND

Osa suomalaisen muotoilun historiaa

Suomen Taideteollisuusyhdistys juhlii 140 toimintavuottaan vuonna 2015. Se on alallaan maailman toiseksi vanhin muotoilupromootio-organisaatio. Toimintansa aikana yhdistys on ollut mukana lukuisissa suomalaisen muotoilun menestystarinoissa kotimaassa ja ulkomailla ja sen historia on monilta osin koko suomalaisen muotoilun historiaa.

Suomen Taideteollisuusyhdistys perustetaan

Suomen Taideteollisuusyhdistyksen – Konstflitföreningen i Finland ry:n perustava kokous pidettiin Helsingissä 29.10.1875. Ajatus maamme taideteollisuutta ja taideteollista ammattiopetusta edistävän yhdistyksen perustamisesta oli herätetty vuotta aikaisemmin, lokakuussa 1874, ja yhdistyksen säännöt oli vahvistettu huhtikuussa 1875.

Suomen Taideteollisuusyhdistyksen tehtävänä oli ylläpitää vuonna 1871 toimintansa aloittanutta Veistokoulua, josta kehittyi Taideteollinen Korkeakoulu. Se kuuluu nykyisin Aalto-yliopistoon Taiteiden ja suunnittelun korkeakouluna.

Yhdistys huolehti myös Wienin maailmannäyttelystä 1873 hankitusta taideteollisuusesineiden kokoelmasta, josta kehittyi Taideteollisuusmuseo, nykyinen Designmuseo. Koulu valtiollistettiin vuonna 1965 ja museon toiminta siirtyi säätiölle vuonna 1989.

Taideteollisuusyhdistys edisti yleisesti taideteollisuutta mm. järjestämällä näyttelyitä ja esitelmätilaisuuksia, pitämällä vuosittaisia jäsenarpajaisia sekä ylläpitämällä kirjastoa.

Carl Gustaf Estlander

Yhdistyksen perustajajäseniin kuului taideteollisuusaatteen innokas puolestapuhuja, Helsingin yliopiston estetiikan professori Carl Gustaf Estlander (1834–1910). Hän oli 1871 julkaissut pamfletin ”Suomen taiteen ja teollisuuden tähänastinen ja tuleva kehitys”, jossa hän korosti käsityötaidon merkitystä ja taiteen käytännöllistä tehtävää yhteiskunnassa. Veistokoulu perustettiin juuri käsityöläisten kouluttamiseksi.

Myös Suomen Taideteollisuusyhdistyksen synty juontaa juurensa tästä Estlanderin kirjoituksesta: tarvittiin yhdistys ylläpitämään Veistokoulua ja museota sekä tekemään taideteollisuutta tunnetuksi maassamme. Estlanderin idean pohjalta rakennettiin vuonna 1887 valmistunut Ateneum-rakennus Suomen Taideteollisuusyhdistyksen ja Suomen Taideyhdistyksen sekä niiden ylläpitämien koulujen ja kokoelmien yhteiseksi kodiksi.

Alkuvuodet

Taideteollisuusyhdistyksen johtokunnan ensimmäinen puheenjohtaja oli Victor von Haartman vuosina 1875–1883. Hän oli mm. senaattori, Suomen Pankin puheenjohtaja ja

DESIGN FORUM

FINLAND

Pietarissa toimivan Suomen asioiden komitean jäsen. Yhdistykseen oli syksyyn 1875 mennessä liittynyt 207 jäsentä. Heidän joukossaan oli tärkeitä yhteiskunnallisia vaikuttajia, kuten senaattoreita, tiedemiehiä, kuvernöörejä, sotilashenkilöitä sekä teollisuus- ja pankkimiehiä.

Toisaalta jäsenistöön kuului myös tavallisia porvariston edustajia, kauppiaita ja käsityöläisiä. Heitä kaikkia yhdisti usko edistykseen ja taloudelliseen liberalismiin. Yhdistys oli alkuun myös selvästi ruotsinkielinen ja ruotsinmielinen, suomenmielisen fennomanian vastavoima. Suomenkielinen nimi Suomen Taideteollisuusyhdistys otettiin käyttöön 1907 jäsenistön alettua suomalaistua.

Maineikkaat muotoilunäyttelyt

Koko toiminta-aikansa Suomen Taideteollisuusyhdistys on edistänyt suomalaista muotoilua järjestämällä näyttelyjä kotimaassa ja ulkomailla. 140 vuodessa näyttelyjä on kertynyt yli tuhat ja suomalaista muotoilua on esitelty kaikilla viidellä mantereella.

1950-luvun alusta lähtien yhdistys ryhtyi toimitusjohtaja H. O. Gummeruksen (toimitusjohtajana 1952–1975) aloitteesta voimakkaasti panostamaan kansainväliseen näyttelytoimintaan. Taideteollisuusyhdistys organisoi Suomen osallistumisen Milanon Triennaleihin, jossa suomalaiset muotoilijat voittivat lukuisia palkintoja 1950- ja 1960-luvulla.

Yhteispohjoismainen laaja näyttely Design in Scandinavia kiersi USA:ssa ja Kanadassa 1954–1957 sekä Australiassa 1968–1969. Finlandia-näyttelyt esittelivät muotoiluaamme sekä Länsi- että Itä-Euroopassa 1960-luvulla. Suomalaisesta muotoilusta tuli maailmankuulua ja syntyi käsite Finnish Design.

Taideteollisuusyhdistyksen näyttelytoiminta jatkui vilkkaana myös seuraavien toimitusjohtajien Tapio Periäisen (1975–1994) ja Anne Stenrosin (1995–2004) kausina. Näyttelyitä järjestettiin mm. USA:ssa, Japanissa ja muualla Aasiassa. Kotimaan näyttelytoiminta sai uuden suunnan, kun Taideteollisuusmuseo aloitti vuosikymmenien jälkeen uudelleen toimintansa vuonna 1979.

Suomen Taideteollisuusyhdistys organisoi laajat, Suomen muotoiluraadin jyrättämät Suomi muotoilee -näyttelyt vuosina 1979–1998 ja ne kiersivät myös maakunnissa.

Varsinkin Anne Stenrosin aikana yhdistys kasvatti voimakkaasti suomalaisen muotoilun kansainvälistä näkyvyyttä. Näyttelyitä suunnittelemaan valittiin parhaat tekijät ja uusia ilmiöitä ja trendejä seurattiin herkästi.

DESIGN FORUM

FINLAND

Julkaisutoiminta

Vuonna 1980 perustettiin Form Function Finland -lehti. Se oli englanninkielinen julkaisu, joka ilmestyi neljä kertaa vuodessa ja kertoi muotoilun, arkkitehtuurin ja kuvataiteen ajankohtaisista ilmiöistä leviten 70 maahan. Lehteä rahoittivat ulkoisainministeriö, opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö. Lehti lakkautettiin vuoden 2004 lopussa.

Taideteollisuusyhdistys on kuitenkin jatkanut julkaisutoimintaansa mm. tekemällä näyttelyluetteloja. Finnish Design Yearbook, englanninkielinen suomalaisen muotoilun vuosikirja, julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2006. Se ilmestyy joka toinen vuosi.

Design Forum ja Design Forum Finland

Suomen Taideteollisuusyhdistys ja Teollisuustaitteen Liitto Ornamo perustivat vuonna 1987 Design Forumin valtion ja teollisuuden tuella. Sen tehtävänä oli mm. edistää teollista muotoilua. Johtajana aloitti Juha Valtanen.

Design Forum organisoii myös maakunnallisen muotoiluasiamiestoiminnan. Muotoiluasiamiehet tekivät yrityskäyntejä pk-yrityksissä kartoittaen yrityksen tuotteiden muotoilutarvetta sekä yrityskuvan kehittämistarvetta. Muotoiluasiamiestoiminta jatkui 1990-luvun puoliväliin saakka.

Suomen Taideteollisuusyhdistys sai vuonna 1991 uudet säännöt, joiden mukaan sen tehtävänä oli ylläpitää suomalaisen muotoilun edistämiskeskusta, Design Forum Finlandia, johon kuuluivat yhdistyksen toimisto, Design Forum ja Form Function Finland -lehti. Samana vuonna yhdistys sai ensimmäiset, pysyvät näyttelytilat ja uudet toimistotilat Fabianinkatu 10:ssä

Uusia tuulia

Vuonna 1995 Suomen Taideteollisuusyhdistys juhlisti 120 toimintavuottaan Klassikon tekijät – Classic Makers -näyttelyllä. ”Tekijät” olivat yksitoista suomalaisen muotoilun tunnetuinta nimeä. Seuraavana vuonna nostettiin esiin nuoret muotoilijat ensimmäisessä Nuorten Forum – Young Forum -katselmuksessa. Molemmat näyttelyt nähtiin myös laajasti ulkomailla.

Design Forumin näyttelytilat ja myymälä sijaitsivat Sanomatalossa vuosina 2000–2004 ja yhdistyksen koko toiminta muutti Erottajankadulle syksyllä 2004. Uusissa tiloissa näyttelytoiminta oli vilkasta ja Design Forum Shopin toiminta laajeni ja monipuolistui. Design Forum Finland veti myös kansallista Muotoilun Vuosi 2005 -projektia.

Vuonna 2005 perustettiin Design Forumin ja sen toimitusjohtajan Ilpo Santalan aloitteesta Helsingin Designkortteli eli Design District Helsinki. Se on luovien alojen toimijoiden

DESIGN FORUM

FINLAND

yhdistys, johon kuuluu mm. designputiikkeja, gallerioita ja ravintoloita. Designkorttelista on tullut yksi Helsingin matkailuvalteista.

Design Forum Finland vetäytyi Designkorttelin toiminnasta vuonna 2014, jolloin myös Design Forum Shop lopetettiin. Näyttelytoiminta omissa tiloissa päättyi lopullisesti kesällä 2015, kun kaksivuotinen Suomen Kulttuurirahaston tukema muotoilualan yhteinen Design Forum Showroom suljettiin.

Muotoilupalkinnot

Suomen Taideteollisuusyhdistyksellä on neljä merkittävää muotoilupalkintoa ja -kilpailua. Kaj Franck -palkinto perustettiin vuonna 1992 ja se on muotoilijalle annettava elämäntyöpalkinto. Pro Finnish Design eli nykyinen Fennia Prize -kilpailu ja palkinto perustettiin vuonna 1990. Fennia Prize on yrityksille suunnattu kansainvälinen muotoilukilpailu. 125-vuotisjuhlavuonnaan 2000 Taideteollisuusyhdistys perusti Vuoden nuori muotoilija- ja Estlander-palkinnot.

Globaalia näkyvyyttä

Muotoilualan yhteistyö tiivistyi ja monipuolistui toimitusjohtaja Mikko Kalhaman kaudella 2006–2014. Design Forum Finland järjesti yhteistyössä Suomen Japanin instituutin kanssa syksyllä 2010 Tokion Designviikoilla tähän asti laajimman muotoilun vientihankkeen näyttelyineen ja yritystapaamisineen. Tapahtuman nimi oli Hirameki Design x Finland. Design Forum Finland oli myös mukana Helsingin World Design Capital 2012 -hankkeessa.

Design Forum Finland tänään

Petteri Kolinen aloitti Design Forum Finlandin johdossa elokuussa 2015. 140-vuotisjuhlansa aattona Suomen Taideteollisuusyhdistys on uusimassa strategiaansa ja toimintaansa. Tavoitteena on edelleen edistää muotoilun monipuolista ja laajaa käyttöä elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa sekä rakentaa Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia muotoilun avulla.

Toimintoja kohdistetaan erityisesti pk-yrityksiin ja niiden tapaan käyttää muotoiluosaamista kilpailukykyetuna. Laaja-alaista yhteistyötä tullaan tiivistämään niin muun Suomen muotoilukentän kuin erilaisten elinkeinoelämää edistävin organisaatioidenkin kanssa. Tulevaisuudessa muotoilu on yhä tärkeämpi menestystekijä niin yrityksille kuin julkisille tahoillekin, ja työtä Suomen Taideteollisuusyhdistykselle tulee riittämään jatkossakin.

© Auli Suortti-Vuorio 2005/2015

DESIGN FORUM

FINLAND

Lisää tietoa:

Suomen Taideteollisuusyhdistyksen vaiheista on viime vuosikymmeninä kirjoitettu kaksi historiateosta: *Erik Kruskopf, Suomen taideteollisuus. Suomalaisen muotoilun vaiheita. WSOY 1989* ja *Pekka Suhonen, Ei vain muodon vuoksi. Suomen Taideteollisuusyhdistys 125. Otava 2000*. Myös Taideteollisen korkeakoulun 130-vuotisjuhlakirjassa *Ateneum Maskerad. Taideteollisuuden muotoja ja murroksia (toim. Pia Strandman ja työryhmä)*. *Taideteollinen korkeakoulu 1999* on paljon yhdistyksen historiaan liittyvää tietoa.